

TORMAY CECILE GONDOLATAI.

Írásai rejtett, magányos csendjében nyílnak ki Tormay Cecile legszebb igéi. Egy-egy nagyobb esemény-fordulat lezajlása után tűnnek fel, amikor a lelken visszamarad az elmúlt történet fájó hullámmása. A művész elvégezte munkáját s az ember tűnődő pillanataira az öntudat mélyéből hangtalan kérdések-válaszok remegnek fel. Az ihlet ösztönös feszültsége egy percre enged, meglazul, helyette a gondolat lesz úrrá, hogy az értelem egységes világosságával adjon számot arról a világrépről, melyet az író szőtt bele meséjének anyagába. Így kapnak önálló igényt e gondolatok, kilépnek a regényéletből s mint igék kívánják a maguk külön életét is élni.

Csak önmagukhoz hasonlítanak. Nem villámló, nem is játékos paradoxonok. Sem a kétségbeesés, sem a lázadás ellentéteinek tüzei nem lobbannak bennük össze, hogy így olvassák ki a maguk ellenmondásából egy-egy megvilágítás nyugtalan újságát. Bölcséleti ingerük sincsen. Csendes vallomások, melyeket a lélek suttog az élet után, mely sohasem úgy jön meg, ahogy azt várjuk. Sorshangulatok, melyekben a napfény felhők között bujdosik, az öröm mindig csak dereng s a szomorúság kapja a legszebb színeket. Várt és el nem ért valóságok láthatatlan küzdelme, melyből nem hangzik ki semmi hang, csak a véget látjuk : a művészet aszkézisét, a fájdalom szépségének artisztikus magányát, a hallgató gondolat asszonyi alázatba öntött csend-szobrát. Mintha Tormay Cecile alakjai után mégegyszer át akarná élni az életet, de már a szemlélődés magasságából, ahol a részletek nem zavarnak, a léleknek csak egy története van és lehet : *így* is megneemesíteni és felékesíteni a világot.

Gondolataitól elválaszthatatlan ezek stílus-remeklése. Amint regényeinek minden mondata, ezek is nyelvképzeteinek gyönyörű ötvösműhelyében készültek. Minden kidolgozott, kifinomított rajtuk. Hozzátartoznak intellektuális képzeteinek mindig érvényesülő egészéhez. Ennek ellenére nem hideg a ragyogásuk, dús érzelmi levegő árad ki belőlük s rendkívül gazdag az aszociatív erejük és kisugárzásuk.

Az a világ, melyet munkáival teremtett, irodalmunk legszebb, legfinomabb tájékainak egyike fog maradni mindenkor. Tollának fénye szellemi dicsőségünk áldott lángjához tartozik.

* * *

Minthogy az ifjúság sohasem oly fiatal, mint tavasszal, az öregek sem érzik magukat soha annyira véneknek, mint akkor, mikor megéled minden, megéled előre a nyár felé s elhalad mellettük, — mellettük, akiknek már nincs hová menniök.

*

Ha az ember szomorú, akkor nem unatkozik.

*

A haldokló madarak is erősebben csapkodnak szárnyaikkal, ha már lehullottak a földre, mint akkor, mikor még röpülni tudtak.

*

Édes Istenem! Nagyjából be egyformán éljük le mi emberek az életünket.

Az idő jó, meggyógyít, megint a régiek leszünk, csak a lelkünk felejt el nevetni.

*

Csak a szóba öntött vigasztalásra találunk szóba öntött vigaszt.

*

A boldog napokat csak egyszer éljük át, a boldogtalanokat pedig: ezerszer...

*

Aki mögött halkán beszélnek az emberek, arról rosszat szólnak.

*

Minden hazugság a földön. A szépség a mulandóság hazugsága, a szerelem a régi sötét ösztönök hazugsága és a világ boldogsága... az asszonyok hazugsága.

*

A csók a szótalán szó... a mondhatatlan megmondása.

*

Ne gondolj arra, amit láttál. Csak dolgozzál tovább. Mert mialatt dolgozol, érzed, hogy élsz és el tudod felejteni, hogy meg fogsz halni. És... ezért tesztek ti mindent, amit tesztek.

*

Magányosan, szenvedően elégni. Senkinek, semmit... Mire való ez? Mire való? Miért kell ilyesminek lennie? Pedig az egész világ tele van ilyen tüzekkel...

*

A szépség nem hagyja nyugodni azokat, akik adni tudnak belőle.

*

Az erdők hallgatnak és a városok elmondják egymásnak, amit tudnak.

*

A művészek imádsága: «Uram, add meg nekem mindennapi gondolatomat és bocsásd meg a tegnapi...»

*

Az emberek között csak a kiválasztottak látják a szépséget. De ők sem a szemükön át... a sebeik nyílásán át látják. És azután ők tanítják meg látni a többieket.

*

Csak a szenvedésen keresztül lehet eljutni a szépséghez. De hát mit ér a szépség, ha az is csak fáj, ha az ember nem válthat meg vele senkit, sem önmagát, sem mást.

*

Pénzzel kisebbé lehet tenni a szenvedést és szebbé a boldogságot, de pénzen boldogságot venni nem lehet.

Biz' Isten, mi magyarok már csak sóhajtani tudunk egy szívvel.

*

A szív nagy súly, akadályozza az embert a mozgásban.

*

Az a szó, melynél kétszer megcsókolja az ember az ajkát, mikor kimondja : — Mama.

*

Mennyi kimondhatatlan titkuk van egymás előtt a nemzedékeknek. És mindegyik nemzedék elviszi a sírba a magáét, hogy élni engedje a jövendőket.

*

Olyan nagy távolság van a nemzedékek között, hogy még a szavak is mást jelentenek számukra.

*

Ami volt, az súly, ami lesz, az szárny.

*

Az emberek nem látják mindig egymást, csak néha, egy-egy pillanatra.

*

Ami az emberiséget összeköti, egy végtelen áldott lánc, asszonyi karokból fonódó lánc a földi felett, mely az első asszonnyal kezdődött el és az utolsó gyermeknél fog bevégeződni.

*

Sokszor meg kell hálnia az embernek önmagában, hogy tovább bírja az életet.

*

Szertelen göggyében minden kornak a fiatalsága azt hiszi, hogy ő fedezte fel, hogy a nap felkel és minden fiatalság azt ordítja torkaszakadtából, hogy a nap neki nem nyugszik le soha. Így van jól. Mire a nap lenyugszik, már egy másik kor fiatalsága hiszi ugyanezt. Csak az emberek dülnek ki, a hitük megmarad másokban, újra másokban és az a fő.

*

Annyi szín van az emberen, mikor elindul, annyi fényes szín. Mind lekopik. Csak a szürke marad meg. Az a rettenetes szürke, az terjed, egyre szürkébb lesz és elborítja az embert és az életet.

*

A szürke emberek számára is vannak szép dolgok a világon. A szürke emberek meglátják a mások színeit. Csak ők látják igazán.

*

A szívós asszonyerő nagyobb tud lenni a romok között, mint akkor, mikor építeni akar.

A természet csak a harmóniát és disharmóniát ismer, a melódiát az ember teremtette. *Oppen fordítás - G. Baskay*

*

Nem, az emberek nem tudják egymásról, hogy milyen az igazi arcuk... Mindenki álarcban jár, senkinek sincs bátorsága levetni, senki sem mer az első lenni, mert nem lehet tudni, hogy a többiek követik-e vagy megkövezik...

*

Csak az a család marad meg, amelynek a gyökere a földben van. A városi kövezetre hiába hinti a fa a magvát, ott nem létezhetik tartós élet. A polgári családok csak házak, a legtöbbje három emberöltőre szól. A falusi ember a föld. A föld túléli a házakat...

*

Évezredről-évezredre mindig újra asszonyok azok, akik meglátják a földön a feltámadást...

*

Az asszony... mindig ott van a kereszt lábainál.

*

A mesében mindig a szerencsétleneknek van igazuk, a valóságban pedig annak, akinek szerencséje van.

*

Az emberiség legnagyobb vesztese az asszony lesz, ha elvész a harc és győz a kommunista kiáltvány.

*

Ha gyermekkoromban éjjel ijesztőt álmodtam s anyám hozzám jött, oda se ért és már elmúlt, ami rossz volt a sötétben.

*

Aki a saját vére testvéreit, aki a tulajdon anyját nem szereti, arról hogyan hinnék el a világon, hogy a szomszéd anyját fogja szeretni.

*

Mikor elindulunk, közöttünk és a halál között a régiek, a kedves öregek állnak. Sokan állnak, sok védő sor, úgyhogy nem látjuk tőlük az út végét és őket éri a kasza, ha suhint.

*

Nincs nagyobb út a világon, mint amely az embertől az emberig vezet. Olykor átlátni felette, át is hallani a kimondott szót, de az utat megjárni sohasem lehet.

*

Legszebb könyveink azok, amelyeket, sohse írunk meg.